

ҚР шоғырландырылған бюджеті

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

2022 жылдың қорытындысы

Кезеңнің негізгі тенденциялары

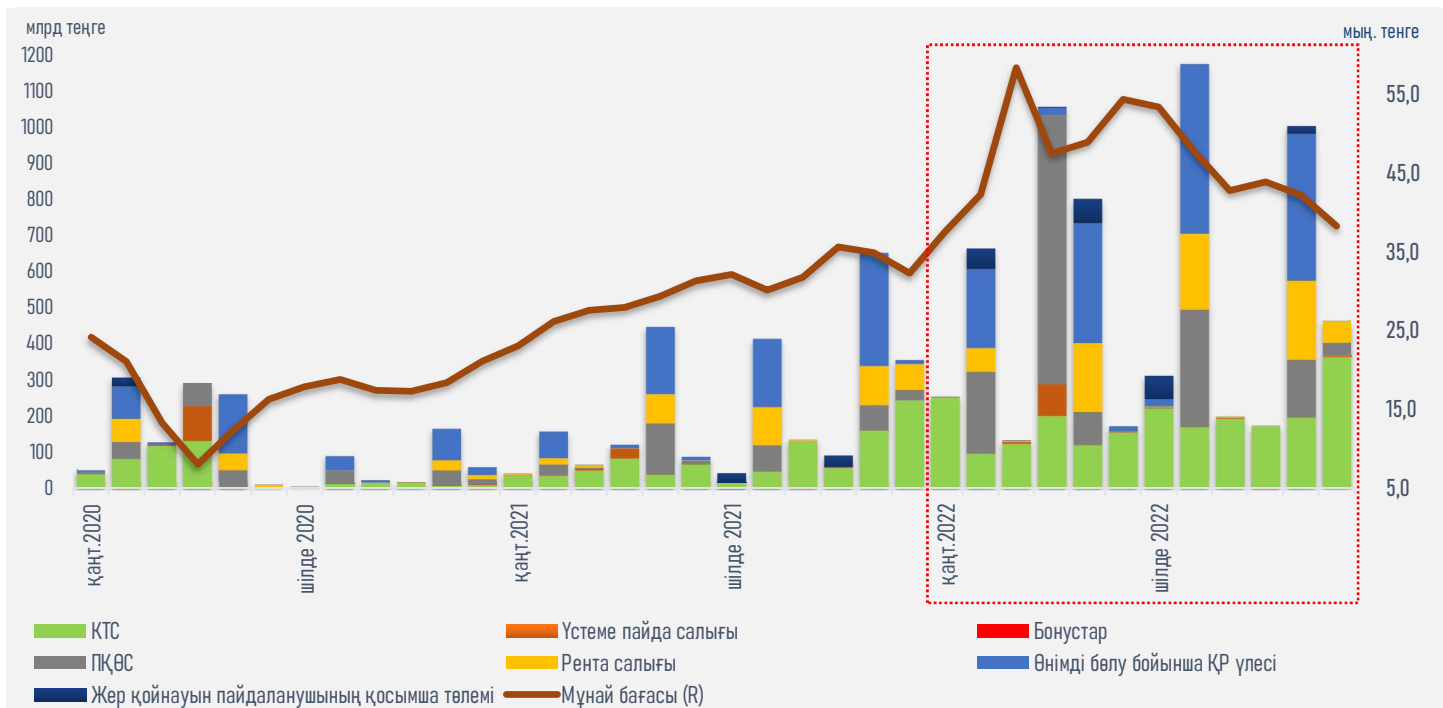
- 2022 жылы байқалған мұнай бағасының өсуі (+39%), тұрақты экономикалық өсу (+3,1%) және ұлттық валютаның әлсіреуі (+8%) салық түсімдерінің айтарлықтай өсуіне ықпал етті.
- 2022 жылғы акт бойынша 21,2 трлн салық жиналды, бұл өткен жылмен салыстырғанда 59% -ға немесе 7,9 трлн-ға жоғары (жоспар бір жыл бұрынғы 11% - ға қарағанда 17% - ға артық орындалды).
- Аталған өсімнің жартысына жуығы (48%) Ұлттық қорға аударымдарға тиесілі. Атап айтқанда, КТС (+1,3 трлн), ХДПИ (+1,2 трлн) және өнімді бөлу бойынша ҚР үлесі (+10,7 трлн) бойынша.
- Бұл ретте Ұлттық қордың 2022 жылғы қаражат көлемі қор нарықтарының едәуір құлдырауы және үшінші жыл қатарынан 4 трлн теңгеден астам трансферттердің жоғары алынуы (4,6 трлн теңге) нәтижесінде қорды басқарудан инвестициялық шығындарға (-1,4 трлн) байланысты іс жүзінде өзгерген жоқ (+2%).

- АҚШ доллары КБ шығыстары 14% - ға немесе 12,7 трлн-ға - 122,6 трлн-ға дейін өсті, кіріс бөлігі 8% - ға немесе 1,7 трлн-ға артты.
- Аталмыш өсімнің негізгі бөлігі (80% немесе 12,2 трлн) 3 бапты құрайды: қарызға қызмет көрсету және оны өтеу (+1853 млрд), білім беру (+1841 млрд), әлеуметтік көмек және қамтамасыз ету (+1467 млрд).
- Бұл ретте елдегі эпидемиологиялық жағдайды тұрақтандыру аясында денсаулық сақтау саласына жұмсалатын шығыстар 2021 жылмен салыстырғанда 81% - ға немесе 1,8 трлн-ға қысқарды.
- Бюджет тапшылығын қаржыландыру үшін 14,2 трлн қарыздар тартылды, жылдық привлек 4,5 трлн (93% орындалды).
- 2023 жылы шығыстар 26,9 трлн (+19%) болған кезде КБ-ға 27,7 трлн (2022 жылғы деңгейден+32%) түсу күтілуде. Алайда, жаһандық рецессияның сақталып отырған тәуекелдері, геосаяси белгісіздік, сондай-ақ мемлекеттік шығыстарды ұлғайту жағына қарай мерзімді қайта қарау тәжірибесі КБ тапшылығының тереңдеуіне ықпал етуі мүмкін.

Ел бойынша салық түсімдері *

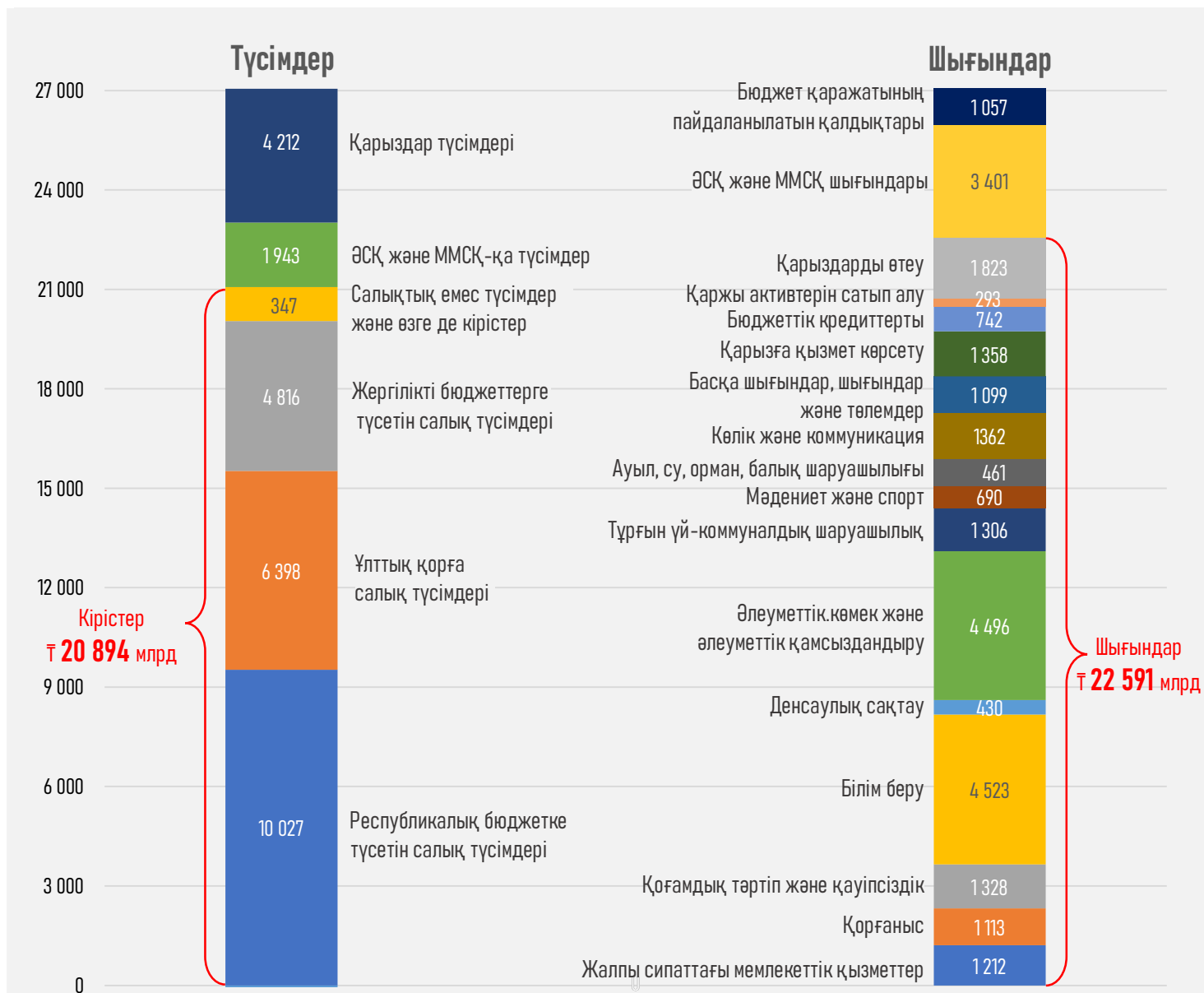
Ұлттық қорға Салықтық түсімдер *

Деректер көзі: ҚР Қаржы министрлігінің сайты

© Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы, 2023

2022 жылға арналған ҚР шоғырландырылған бюджетінің балансы *

Резюме

2022 жылы КБ тапшылығы шығындардың өсу қарқынынан озып келе жатқан салық түсімдері көлемінің елеулі өсуі аясында өткен жылмен салыстырғанда 2,7 есеге қысқарып, 1,3 трлн құрады. Сондай-ақ, мемлекеттік қаржыға Ұлттық қордан трансферттер қолдау көрсетуді жалғастырды, олар 2022 жылы 14,6 трлн (2021 жылы 14,5 трлн) құрады.

Мұнай кірістерінен басқа салық түсімдерінің өсуіне ірі тау-кен металлургиялық компаниялары төлейтін қосымша салық міндеттемелері, сондай-ақ тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді сату бойынша айналымдардың өсуі нәтижесінде ҚҚС-тың өсуі ықпал етті.

Бұл ретте бюджет шығындарының өсуі, соның ішінде қарызға қызмет көрсету және өтеу шығындарының ұлғаюына байланысты болды (2021 жылмен салыстырғанда +32%), бұл өз кезегінде қарыздың ұлғаюына және Ел ішіндегі пайыздық мөлшерлемелердің өсуіне байланысты болды. Ресей Федерациясының Қаржы министрлігі орналастырған МБҚ кірістілігі базалық мөлшерлеменің өсуінен кейін өсті: бір жыл бұрын 10,16–10,87%–дан 15,7–16,58% дейін. Сонымен қатар, сыртқы мемлекеттік қарыз бойынша төлемдер (жиынтық мемлекеттік қарыздың 37%) ұлттық валюта бағамының бір жыл ішінде әлсіреуі есебінен өсті.

Ағымдағы жылы базалық сценарийдің бірнеше оптимистік параметрлері: мұнайдың орташа бағасы –85/bbls, USDKZT бағамы – 470Т/\$, экономиканың өсуі – 4%, инфляция – 7,5–9,5%, Ұлттық қордан трансферт – 3,2 трлн.

Айта кетейік, ҚҚҚ қаңтар айындағы сауалнамасына сәйкес, қаржы нарығының сарапшылары 2023 жылдың қорытындысы бойынша экономикалық өсім 3,7% –дан аспайды, инфляция 13,5% деңгейінде, Ұлттық валюта бағамы–491,8 млн \$.

Сонымен қатар, бюджеттің кіріс бөлігіне 2023 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енетін заңнамалық түзетулер қолдау көрсететін болады, оған сәйкес биржалық металдар және басқа да қатты пайдалы қазбалар бойынша ХДПИ мөлшерлемесін тиісінше 50% және 30%-ға ұлғайту көзделеді. Сондай-ақ, шығыс бөлігінің өсуі бастаушымен шектеледі деп күтілуде әрекет 1 қаңтардан бастап бюджет ережесі.

Қазақстанның мемлекеттік қаржысының жай-күйінің шикізат тауарларының бағасына сақталып отырған тәуелділігі сыртқы күйзелістерден Елеулі осалдыққа ықпал етеді. Тиісінше, ағымдағы жылы бюджет параметрлері, оның ішінде АҚШ пен Қытай экономикаларындағы ахуалдың, сондай-ақ өңірдегі геосаяси жағдайдың өзгеруіне байланысты бірнеше рет қайта қаралуы мүмкін.